

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 512/2019-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. decembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Mgr. Jankou Krakovskou, advokátkou, Čajakova 1, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Sžsk 7/2016 z 30. januára 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. mája 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení so základným právom na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9 Sžsk 7/2016 z 30. januára 2019, ktorým ako kasačný správny súd nezrušil rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“) a nerozhodol tak, aby bola sťažovateľovi priznaná vyššia náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia na základe posúdenia podľa „novšieho“ zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“), a nie na základe staršej vyhlášky ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 32/1965 Zb.“).

2. Podstatou veci je tvrdenie sťažovateľa, že najvyšší súd porušil jeho právo na súdnu ochranu a právo na ochranu majetku tým, že nesprávnou interpretáciou predpisov práva sociálneho zabezpečenia zasiahol do označených práv. Podstata ústavnej sťažnosti je previazaná s otázkou temporality – s dátumom 1. augusta 2004, t. j. s dňom, keď nová

norma nahradila starú normu. Sťažovateľovi bola zistená choroba týkajúca sa povolania pred týmto dátumom a tá istá choroba mu po tomto dátume bola uznaná ako choroba z povolania. Sťažovateľ sa domnieva, že má nárok na vyššiu sumu za chorobu z povolania od Sociálnej poisťovne, pretože jeho choroba bola uznaná ako choroba z povolania až 9. decembra 2004.

3. Sťažovateľ má chorobu z povolania zistenú 9. júla 2004. Za chorobu z povolania vzniká nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia. V roku 2012 požiadal sťažovateľ Sociálnu poisťovňu o prešetrenie svojho stavu. Sťažovateľovi bolo od 10. septembra 2012 priznané navýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia o 200 bodov na 1200 bodov a vyplatená suma 400 eur.

4. Sťažovateľ podal proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne správnu žalobu a tvrdil, že posúdenie aj určenie výšky má byť určené podľa predpisov účinných po 1. auguste 2004. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 6 S 31/2013 z 26. septembra 2013 rozhodnutia obidvoch stupňov Sociálnej poisťovne zrušil. Krajský súd argumentoval, že je potrebné rozlišovať pojem sťaženie spoločenského uplatnenia a pojem výšky náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Znenie § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. (Na bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku úrazu a iného poškodenia na zdraví, ktoré bolo spôsobené pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, a ak ide o chorobu z povolania z takej choroby, ktorá bola zistená pred týmto dňom, sa vzťahujú doterajšie predpisy.) predpokladá, že podľa doterajších predpisov sa bude posudzovať sťaženie spoločenského uplatnenia, nie však výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (porovnaj R 47/2010 – sp. zn. 4 Sžso 23/2008).

5. V reakcii na uvedený rozsudok (sp. zn. 6 S 31/2013) priznala Sociálna poisťovňa rozhodnutím č. 40012-2/2014-BA z 3. júla 2014 sťažovateľovi nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 3 144 eur (v sume 2 744 eur na výplatu, pretože suma 400 eur už vyplatená bola).

6. Aj proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ správnu žalobu, na základe ktorej žiadal ešte vyššiu náhradu. Argumentuje tým, že sťaženie spoločenského uplatnenia sa nemalo posudzovať podľa času zistenia choroby 9. júla 2004, ale podľa času, keď bola choroba uznaná za chorobu z povolania na Celoslovenskom konzultačnom dni v Bratislave 9. decembra 2004.

7. S týmto názorom sťažovateľa nesúhlasil ani krajský súd (sp. zn. 7 S 81/2014) a ani najvyšší súd v ústavnou sťažnosťou napadnutom rozhodnutí.

8. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ zopakoval svoju argumentáciu založenú na spore o časovo rozhodné právo pre určenie jeho nároku a obohatil ju o množstvo judikátov o základných vlastnostiach práva. Sťažovateľ je presvedčený, že výklad najvyššieho súdu je natoľko neudržateľný, že je neústavným zásahom do jeho práva na súdnu ochranu a práva na ochranu majetku.

9. Na základe tejto argumentácie sťažovateľ navrhuje prijať nasledujúci nález:

„1. Právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo vlastníť majetok podľa článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s jeho právom na majetok podľa článku 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli porušené rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn.: 9Sžsk/7/2016 zo dňa 30.1.2019.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn.: 9Sžsk/7/2016 zo dňa 30.1.2019 a rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn.: 7S/81/2014-27 zo dňa 18.05.2016 sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia podľa vyhl. č. 655/2004 Z. z. za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava právneho zastúpenia: 163,33 eur + 9,80 eur, rež. paušál, podanie ústavnej sťažnosti: 163,50 eur + 9,80 eur, rež. paušál) odmena celkom vo výške 346,26 eur, ktoré je povinný Krajský súd

Košice zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa, Mgr. Janky Krakovskej advokátky so sídlom Čajakova 1, Košice do 60 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Právomoc ústavného súdu a judikatúrne východiská

10.1 Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10.2 Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

10.3 Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

10.4 Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, každý má právo vlastníť majetok a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok.

10.5 Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Každú takúto ústavnú sťažnosť ústavný súd predbežne prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len

„zákon o ústavnom súde“). Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní odmietnuť návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ústavy možno podľa ustálenej judikatúry považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (z posledného obdobia napr. I. ÚS 391/2019, I. ÚS 403/2019, I. ÚS 418/2019 s početnými odkazmi na predchádzajúcu judikatúru).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

11. Predmetná vec patrí do oblasti práva sociálneho zabezpečenia, do oblasti sociálno-poist'ovacích právnych vzťahov (LACKO, M. *Sociálnopoist'ovacie právne vzťahy*. Praha : Leges, 2015.), resp. do priesečníka občianskeho práva a práva sociálneho zabezpečenia. Ústavné sťažnosti z tejto oblasti sú charakteristické tým, že sa v nich prelína ich technická a expertná zložitosť na jednej strane s príkazom chrániť dôstojnosť jednotlivcov na strane druhej (porovnaj PL. ÚS 10/06, bod 19). V pozadí rozhodovania o predmetnej veci je práve dôstojnosť, a nie precizovanie judikatúry práva sociálneho zabezpečenia.

12. Náhrady za choroby z povolania sa do roku 2004 uplatňovali proti zamestnávateľovi. Od roku 2004 sa systém zmenil na solidárny systém budovaný na odvodoch úrazovej renty do Sociálnej poisťovne. Od prijatia zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa teda nároky uplatňujú proti Sociálnej poisťovni. S účinnosťou od 1. augusta 2004 bol prijatý aj zákon č. 437/2004 Z. z., ktorý, ako to rozsiahlo uvádza dôvodová správa k § 1, mal stanoviť presnejší rámec pre určovanie hornej výšky odškodnenia vzhľadom na neúmerne vysoké odškodnenia priznávané súdmi.

13. Sťažovateľ v roku 2005 žaloval v civilnom konaní svojho zamestnávateľa – [REDAKOVANÉ] na zaplatenie sumy 3 000 000 Sk z titulu náhrady škody za sťaženie spoločenského uplatnenia. Okresný súd Rožňava rozsudkom

sp. zn. 8 C 83/2005 sťažovateľovi vyhovel vo výške 900 000 Sk a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalovaná sa proti rozsudku neodvolala. Ústavný súd si vyžiadal tento rozsudok z Okresného súdu Rožňava.

14. Ústavnému súdu zo spisov vyplýva nasledujúci sled udalostí: Sťažovateľovi bola zistená choroba z povolania 9. júla 2004 (Dňom 9. decembra 2004 sú datované tri udalosti – hlásenie choroby, posudok s daným dátumom priznania a uznanie danej choroby na Celoslovenskom konzultačnom dni v Bratislave.). Dňa 1. augusta 2004 nadobudol účinnosť nový zákon č. 437/2004 Z. z. Žalobou zo 17. júna 2005 žaloval sťažovateľ zamestnávateľa na zaplatenie sumy 3 000 000 Sk ako istiny s príslušenstvom. Okresný súd Rožňava v civilnom konaní priznal na základe Občianskeho zákonníka a vyhlášky č. 32/1965 Zb. sťažovateľovi sumu 900 000 Sk na základe bodovania vo výške 1000 bodov s tým, že 15-násobne zvýšil základné bodové hodnotenie ($60 \times 1000 \times 15 = 900\,000$ Sk). Okresný súd Rožňava v rozsudku uviedol, že *„prihliadol na značnú zastaralosť použitého právneho predpisu, konkrétne vyhlášky č. 32/65 Zb. Právna norma zaostáva v tom, že výška odškodnenia už nezodpovedá zmenenej ekonomickej situácii v spoločnosti, pretože pri takomto odškodnení postihnutý občan nemá možnosť pokryť si svoje životné náklady a zabezpečiť si svoje základné životné potreby“*. Sťažovateľ sa nedomáhal aplikácie nového zákona.

15. Po siedmich rokoch (v roku 2012) požiadal sťažovateľ Sociálnu poisťovňu na základe zhoršenia stavu o navýšenie počtu bodov o 200 bodov. Sociálna poisťovňa zhoršenie akceptovala a na základe rozhodnutia vyplatila sťažovateľovi sumu 400 eur. Po podaní správnej žaloby rozhodol Krajský súd v Košiciach (rozsudok sp. zn. 6 S 31/2013 z 26. septembra 2013) o povinnosti Sociálnej poisťovne doplatiť sumu 2 744 eur, pretože výška náhrady sa má počítať podľa predpisov prijatých po 1. auguste 2004. Krajský súd vychádzal z judikátu najvyššieho súdu R 47/2010 (sp. zn. 4 Sžso 23/2008 z 28. apríla 2009), podľa ktorého *„Pojmy bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a pojmy výška náhrady za bolesť a výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia nie sú totožné, preto podľa § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. treba podľa doterajších predpisov posudzovať bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia a ich hodnotenie, ale výška náhrady za sťaženie*

spoločenského uplatnenia sa riadi zákonom č. 457/2004 Z. z.“. Podľa daného rozhodnutia R 47/2010 zákon č. 437/2004 Z. z. v § 11 (Na bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku úrazu a iného poškodenia na zdraví, ktoré bolo spôsobené pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, a ak ide o chorobu z povolania z takej choroby, ktorá bola zistená pred týmto dňom, sa vzťahujú doterajšie predpisy.) vo vzťahu k vyhláske č. 32/1965 Zb. používa pojem ZISTENIE choroby, čo je ukazovateľ, ktorý časovo odkazuje na staršiu právnu úpravu. Z uvedeného odvodil najvyšší súd, že ostatné kritériá, napr. kritérium VÝŠKY, majú spadať do novej úpravy, čo je favorizujúce voči žiadateľom o náhrady.

16. Následné rozhodnutie Sociálnej poisťovne bolo opäť napadnuté správnu žalobou, ktorej krajský súd a ani najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 9 Sžsk 7/2006 z 30. januára 2019 nevyhoveli. Tento rozsudok je napadnutý ústavnou sťažnosťou.

17. Ústavný súd konštatuje, že rozhodnutie a výklad najvyššieho súdu sú z hľadiska referenčných noriem akceptovateľné a nedošlo tak k ich porušeniu.

18. Ústavný súd porozumel sťažovateľovi tak, že sa domnieva, že ak by sa posunulo hodnotenie choroby na čas po 1. auguste 2004, tak by mal nárok na vyššiu sumu náhrady. Prípadne sťažovateľ uvažuje tým spôsobom, že ak mu bolo nahradené zhoršenie zdravotného stavu, tak by mu malo byť v novom režime posúdené nielen samotné zhoršenie, ale aj pôvodná choroba z povolania.

19. Je potrebné uviesť, že sťažovateľ nevysvetlil ani na všeobecných súdoch a ani na ústavnom súde, aký presný by bol rozdiel v hodnotení choroby, ak by *ratione temporae* spadalo jej hodnotenie pod nový zákon, resp. o čo vyššia by bola náhrada na strate spoločenského uplatnenia.

20. Ústavný súd má vedomosť (porov.: VOLČKO, V., PÁZMÁNY, T., TOMKOVÁ, K., VOLČKOVÁ, L. *Zákon o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia – komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 142 a nasl. ISBN 978-80-571-0094-2.), že § 11 zákona č. 437/2004 Z. z. vyvoláva interpretačné ťažkosti. Autori

komentára kritizujú, že niektoré súdy za chorobu vzniknutú pred účinnosťou zákona priznávajú náhrady podľa nového zákona. Komentár zdôrazňuje, že právnu vetu judikátu R 47/2010 nemožno vnímať izolovane, ale že judikát vzišiel zo skutkovej situácie, keď choroba bola zistená podľa starej úpravy, avšak k zhoršeniu došlo už v čase účinnosti úpravy novej. Z tohto dôvodu je na mieste iba vo vzťahu k zhoršeniu priznávať výšku bodov podľa novej právnej úpravy.

21. Ústavný súd konštatuje, že interpretácia zákona najvyšším súdom v predmetnej veci je racionálna, dáva zmysel, a tak jej z hľadiska označeného práva na ochranu majetku a práva na súdnu ochranu nemožno nič vytknúť, a to bez toho, aby ústavný súd zasahoval do zjednocovania judikatúry práva sociálneho zabezpečenia.

22. Uvedené konštatovanie platí o to viac, že sťažovateľ vyjadril svoje argumenty vytrhnuté z kontextu, neuviedol, aký význam má v jeho veci civilný rozsudok, neuviedol, podľa akej presnej tabuľkovej položky mala byť jeho choroba posudzovaná inak a prečo už v civilnej veci nenamietal, že má byť použitá nová práva úprava. Nemožno tiež zabudnúť na skutočnosť, že Okresný súd Rožňava nereštriktívnym spôsobom využil svoju diskreciu a aplikáciou vyhlášky č. 32/1965 Zb. zlepšil právnu a ekonomickú pozíciu sťažovateľa (porovnaj bod 14).

23. Ústavný súd na účely predmetnej ústavnej sťažnosti spresňuje, že ak je skutočne lekárske ustálené, že choroba z povolania aj s jej javovými príznakmi (ktoré potom následne v decembri 2004 odôvodnili jej uznanie a zaradenie do zoznamu chorôb z povolania) bola zistená 9. júla 2004, tak nemožno ďalej viesť spor o tom, kedy vznikla. Napokon podporným argumentom je aj skutočnosť, že ako choroby z povolania sa uznávajú aj tie, ktoré boli o tri roky neskôr od ich zistenia zaradené do zoznamu chorôb z povolania. Rovnako podľa § 8 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa odškodňovací mechanizmus viaže k zisteniu choroby z povolania, druhá vec je, že pre reálne odškodnenie a, samozrejme, s tým spojené posúdenie je kľúčový moment ustálenia zdravotného stavu. Ďalším príkladom použiteľným *per analogiam* môže byť invalidita, kde je tiež sporným moment jej vzniku *sensu stricto*. Dôvodom je to, že ide

o postupný proces, ktorý sa spočiatku začína dočasnou pracovnou neschopnosťou, ktorá až postupným zhoršovaním určitej choroby môže prerásť do dlhodobej pracovnej neschopnosti (invalidity).

24. Ako bolo uvedené, aj keď bola vec náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia sťažovateľa artikulovaná ako otázka majetková a otázka práva na súdnu ochranu, tak v jej pozadí je nutné vnímať dôstojnosť sťažovateľa. Ústavný súd musí konštatovať, že orgány verejnej moci – Sociálna poisťovňa a súdy sa vecou sťažovateľa riadne zaoberali, vnímali jeho skutkovú aj právnu situáciu, konali s ním ako so subjektom hodným riadnej právnej ochrany (nie ako s objektom) a priznali mu jeho nároky. Dôstojnosť sťažovateľa bola rešpektovaná.

25. Ústavný súd musí poznamenať, že podania sťažovateľa, ale aj súdne rozhodnutia sú až príliš poznačené špecifickým jazykom práva sociálneho zabezpečenia a naráciou vytrhnutou z celkového kontextu veci, čo sťažuje porozumenie argumentácii. Ústavný súd musel takpovediac pátrať po podstate veci, čím sa komplikuje ochrana ústavnosti vrátane pozície samotného sťažovateľa.

26. Ústavný súd uzatvára, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je z hľadiska referenčných ústavných článkov procesne aj vecne správne, a preto nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol v celom rozsahu ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu